

42
Batavia 25 Maart 1936.

Waarde De Kat Angelino.

Laat ik maar even schriftelijk een en
ander vastleggen naar aanleiding van ons ~~zakelijk~~ gesprek
van gisteren, dat lijkt mij beter dan hier telefonisch over
te spreken.

Aangezien ik duidelijk meen begrepen te hebben dat de
bezuiniging die van ~~met~~ de onderbrenging van het kantoor
voor I.Z. bij de A.Secr. het gevolg zou zijn, ofschoon zeer
welkom, toch bijkomstig is, wil ik op dien kant van de zaak
niet nader ingaan en zal ik me maar niet aan een raming
wagen van de posten die zouden kunnen vervallen.

De verandering van standplaats van den Adviseur in ver-
band met degenen die hem nodig hebben of hun belangen bij
I.Z. willen voorbrengen, schijnt mij niet belangrijk. Na
verloop van eenigen tijd zal men even goed den weg naar het
kantoor in Buitenzorg als nu naar ons in Batavia kunnen vin-
den. Dat geldt in de eerste plaats voor degenen die van
buiten Batavia komen. Voor hen die op Batavia wonen maakt
het natuurlijk wel verschil, en omdat Batavia een belangrijk
centrum is op politiek, maar vooral ook op godsdienstig ge-
bied, is ~~de~~ hun aantal niet onaanzienlijk. Ook in de maan-
den dat de Volksraad zitting heeft, komen er nogal eens In-
landsche leden voor de bespreking van allerlei zaken hier.
Dergelijke personen gaan natuurlijk niet naar Bzg wanneer
het niet bepaald zeer nodig is. Van de politieke vereeni-
gingen waar wij nogal veel aanraking mee hebben, noem ik

2

hier de P.S.I.I. onder leiding van Salim en Sangadji, met wie wij ondanks het non-coöperatieve karakter dier vereeniging vrij veel aanraking hebben. Op godsdienstig gebied zijn vooral van belang de beide hoofdgroepen van de Arabieren, : de Alawieden en de niet-Alawieden (de zgn Sajjids en Sjeichs). Het verplaatsen van het kantoor naar Bzg beteekent voor de hier genoemde groepen of vereenigingen, waarbij ik ook nog een belangrijk deel van de jeugdbeweging kan noemen, een aanzienlijke vermindering van contact. Om eens een voorbeeld te noemen : er kan hier bij de groep van de Sajjids geen aanzienlijk Arabier uit het buitenland komen of een van hen komt even met den gast om hem met mij in kennis te brengen op het kantoor. Bij belangrijke godsdienstige plechtigheden krijg ik van Arabische zijde, evenals Pijper en De Vries een uitnoodiging. Zelden laat ik een dergelijke gelegenheid om de mensche weer eens te zien voorbijgaan. Dit alles vervalt wanneer wij in Bzg zijn. Zoo zijn aan deze minst bezwaarlijke zijde van het v aagstuk vele nadeelen verbonden.

Anders staat het echter met de mogelijkheid voor ons kantoor om ons op verschillend gebied te orienteeren en inlichtingen te krijgen. Wanneer zich moeilijke vragen op godsdienstig gebied voordoen : de Arabische of Inlandsche schriftgeleerden die ons kunnen voorlichten zijn bij de hand. Wanneer er vragen van meer algemeenen aard op godsdienstig gebied zijn waarever ^{we} wel eens iemand van veel ervaring willen hooren, dan gaat er altijd een van ons naar Hoesein Djajadiningrat, met wien we trouwens over allerlei zaken, titulatuur, erfopvogingsquaesties van regenten enz geregeld contact hebben. Met Justitie worden dikwijls vragen over adatrecht en rechtregelingen besproken, aanvragen om loterijaandeelen van godsdienstige vereenigingen met de afdeling Tucht en Opvoedingswezen en zoo zijn er veel

andere voorbeelden te noemen. Voor de informaties die wij noodig hebben en voor de vlotte afdoening van zaken zou de overbrenging naar Buitenzorg een niet te onderschatten nadeel zijn.

Ten slotte wordt de verhouding van het kantoor tot de Regeering anders. Dit heb ik gisteren niet met zoovele woorden gezegd, maar toen ik nog eens over alles nadacht, is mij dit duidelijk geworden.

't Is waar dat de Adviseur niet aan den Algemeenen Secretaris wordt toegevoegd en direct ondergeschikt blijft aan aan den Gouverneur-Generaal, maar wanneer hij behoort tot het bureau van den Gouverneur-Generaal, wat de Algemeene Secretarie dan toch is, dan is er in zijne positie van adviseur van de Regeering toch een belangrijke verandering gekomen. Een ambtenaar van de A.S. gaat toch geen adviezen meer aan de Regeering of aan den Landvoogd schrijven! Hij kan al dan niet in opdracht nota's indienen over bepaalde onderwerpen, maar in den aard van zijn correspondentie en ook in de vrijheid om zich te uiten is verandering gekomen. Hij zal de onderwerpen meer van alle zijden moeten bekijken, niet meer in het bijzonder van den kant waarvoor hij is aangewezen en waarbij hij natuurlijk toch ook altijd gebonden is aan hetgeen voor de Regeering in de omstandigheden van het oogenblik mogelijk is. Maar dat is niet hetzelfde. Het werk dat ik eerst bedoelde is dat van het kabinet van den Gouverneur-Generaal, niet van den Adviseur voor Inlandsche Zaken.

Wanneer men nu zegt er is te weinig contact tusschen I.Z. en de Algemeene Secretarie, dan zeg ik : goed ik ga elke maand eens naar de A.S. om mij bij den Algemeenen Secretaris, den 1sten G.S. of een der afdeelingsscheffs over dingen die in behandeling zijn te oriënteeren en zou het niet nuttig zijn dat Z.E. voor den Adv.I.Z. bijv eens in de twee maanden eenmaal bij den Adv. I. Z. blijf eens in de twee

4

maanden - we behoeven nu niet dadelijk zoover te gaan dat
dat elke maand gebeurt - een spreekuur vaststelde. Er zijn
dan toch altijd wel onderwerpen waarover ik het een en ander
te zeggen of te vragen heb of waar Z.E. iets naders over wil
weten. Op die wijze wordt, naar het mij voorkomt, op voldoende
de wijze verbetering gebracht in het inderdaad schaarsche
contact tusschen Buitenzorg en I.Z. In den tijd van Gouv.
Gener. De Graeff was dat anders, maar sinds ik dikwijls den
indruk krijg dat mijn oordeel weinig op prijs wordt gesteld
houd ik mij op een afstand en wacht af of ik opgeroepen wa
word wat nooit gebeurt of tot er zaken zijn die ik inderdaad
n oodzakenlijk moet bespreken. Teruggaande heb ik dan wel
steeds het gevoel dat het goed was dat ik ging.

Ik zal het hier maar bij laten. Neem mij niet kwalijk
dat de brief hier en daar wat slordig is geworden. Ik tik-
te hem natuurlijk zelf omdat het personeel hier niets mede
te maken heeft. Mijn bedoeling zal je er wel duidelijk uit
geworden zijn.

Gegroet en tot weerziens. Mocht je nog meer wil-
len weten, dan kan ik altijd nog even komen.